

Pedan Maryna
Khmelnitsky National University

DETERMINATION OF BASIC ELEMENTS OF STRATEGIC MARKETING OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES

Summary

The peculiarities of strategic marketing of foreign economic activity of domestic enterprises are studied under the condition of choosing the European integration vector of development. Marketing as an important functional component of the management system of any enterprise influences the processes of improvement of foreign economic partnership, expansion of foreign markets of production and so on. The principles of implementation of the strategy of integration development are revealed. Strategic marketing is a significant tool for the development of foreign economic activity of each enterprise. The specifics of international marketing and its functions are defined. The process of planning the marketing of foreign economic activity with the expansion of functional filling of the marketing subsystem in an industrial enterprise is substantiated. These issues are especially important in the current economic conditions of domestic industrial enterprises, the impact of integration processes, the need to increase competitive advantages and ensure an appropriate level of competitiveness of products that meet international standards. At the same time, marketing management is focused on obtaining an enterprise that expands external markets for products of an appropriate level of profitability and ensures the implementation of strategic development plans set in the context of international cooperation. The specific features of strategic marketing are grouped, which must be taken into account by the management personnel in the process of functioning of the enterprise. Only after implementation of effective marketing strategy, the company will be able to develop its own resource and financial potential, increase the level of competitiveness of products and expand markets. The behavior of an organization in the external market is largely determined by its internal capabilities and prospects for development at the achieved level of strategic management. The basic components of strategic marketing of foreign economic activity of domestic industrial enterprises under conditions of influence of modern integration processes and other factors affecting the activity of the economic entity are singled out.

Keywords: strategic marketing, industrial enterprises, foreign economic activity, marketing planning, marketing functions, integration processes.

УДК 338.434 338.121 631.17

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-79-11>

Сас Л. С.

Матковський П. Є.

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

ДЕРЖАВНЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Обґрунтовано роль державної програмної підтримки розвитку агропромислового комплексу щодо технологічного оновлення виробництва та модернізації діяльності сільськогосподарських підприємств. Доведено, що державна програмна підтримка розвитку агропромислового комплексу в цілому, інноваційної діяльності та технологічного оновлення виробництва має велике значення, зокрема в умовах обмеженості фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Установлено, що основні принципи й напрями здійснення державної фінансової підтримки технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах визначено в державних цільових програмах розвитку агропромислового комплексу. На основі розгляду державних програм, спрямованих на забезпечення технологічного оновлення виробництва та модернізацію діяльності сільськогосподарських підприємств, виокремлено очікувану ефективність їх упровадження в економічному, соціальному, екологічному, технологічному аспектах.

Ключові слова: технологічне оновлення виробництва, модернізація, сільськогосподарські підприємства, державні програми, розвиток, ефективність.

Постановка проблеми. Державна програмна підтримка розвитку агропромислового комплексу в цілому, інноваційної діяльності, зокрема технологічного оновлення виробництва, має велике значення в умовах обмеженості фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Основні принципи й напрями здійснення державної фінансової підтримки технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах визначено в державних цільових програмах розвитку агропромислового комплексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду питань державної підтримки та програм

розвитку сільського господарства присвячено праці О. Алейнікової [1, с. 110–114], І. Конєвої [2, с. 802–807], І. Ксьонжик [3, с. 29–36], О. Мокрій [4, с. 886–890], А. Овсієнко [5, с. 53–58], М. Сахацького [3, с. 29–36], Ю. Титаренко [6, с. 32–41], С. Халатур [7, с. 3–7]. Однак питання державного програмного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, зокрема процесу технологічного оновлення виробництва, потребує детальнішого висвітлення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість напрацювань науковців із проблематики держав-

ної підтримки розвитку агропромислового комплексу в цілому, конкретизації потребує питання державного програмного забезпечення технологічного оновлення виробництва й модернізації діяльності сільськогосподарських підприємств та його очікуваної ефективності.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження державних програм розвитку агропромислового комплексу, спрямованих на забезпечення технологічного оновлення виробництва та модернізацію діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Упродовж 2009–2018 рр. в агропромисловому комплексі діяли такі державні програми, спрямовані на технологічне оновлення виробництва у різних його аспектах:

- Комплексна програма розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь на період до 2010 р.;
- Загальнодержавна програма селекції у тваринництві на період до 2010 р.;
- Державна цільова програма формування кадрового потенціалу в сільськогосподарському виробництві на 2005–2009 рр.;
- Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 р.;
- Державна цільова програма сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 р.;
- Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р.;
- Концепція Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2015 р.;
- Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 р.

Розглянемо детальніше вищезазначені програми та очікувану ефективність їх упровадження:

Комплексна програма розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь на період до 2010 р. [8]. Меліоративні заходи (зрошення й осушення земель) є одним зі складників технологічного процесу на сільськогосподарських угіддях, які цього потребують із метою здійснення сільськогосподарської діяльності. Такі заходи проводяться для ослаблення впливу несприятливих природно-кліматичних чинників та умов на процес виробництва сільськогосподарської продукції.

Завданнями програми в напрямі досягнення економічної ефективності було підвищення продуктивності й рентабельності меліоративного землеробства у вигляді зростання врожайності, зниження енерго- і матеріалоємності меліоративних систем. Технологічна ефективність реалізації програми передбачала обґрунтовані сівоzmіни з максимальною віддачею.

В екологічному напрямі програма передбачала здійснення заходів щодо поліпшення екологічного стану земель і забезпечення екологічно безпечних умов експлуатації меліоративних систем (їх відновлення, поліпшення технічного стану, підвищення технологічного рівня, забезпечення технологічної цілісності у використанні).

Загальнодержавна програма селекції у тваринництві на період до 2010 р. [9]. Ця програма розроблена для виконання вимог Закону України «Про племінну справу у тваринництві» і покликана забезпечити адаптацію законодавства Укра-

їни у сфері племінної справи у тваринництві до законодавства Європейського Союзу.

Важливість зазначеної програми для технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах полягає у поліпшенні продуктивних якостей тварин, що є вирішальним чинником у збільшенні обсягів виробництва тваринницької продукції.

Основними завданнями, на які спрямована племінна робота в технологічному аспекті, відповідно до програми, є: поліпшення репродуктивної здатності й збереження приплоду; поліпшення відгодівельних якостей і збільшення виходу м'яса; зменшення стресочутливості тварин; підвищення якісних показників м'яса; використання поліпшених і створення нових генотипів сільськогосподарських тварин на основі застосування вдосконалених технологій, що сприятиме значному підвищенню ступеня реалізації їхнього генетичного потенціалу.

Як передбачалося, реалізація програми забезпечить підвищення економічної ефективності й конкурентоспроможності галузі; підвищення продуктивності тварин за зменшення на 9–16% витрат кормів і на 35–39% собівартості молока.

Державна цільова програма формування кадрового потенціалу в сільськогосподарському виробництві на 2005–2009 рр. [10]. Велике значення в реалізації технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах має забезпечення кадрами відповідної кількості та якості, тож основною метою програми декларовано вдосконалення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців сільськогосподарського виробництва та робітничих кадрів агропромислового виробництва, формування сучасного кадрового потенціалу, спроможного швидко адаптуватися й ефективно працювати у нових економічних умовах та міжнародному конкурентному середовищі.

Серед очікуваних економічних результатів реалізації програми, що відіграють важливу роль у технологічному оновленні виробництва, передбачено: підвищення якості управління агропромисловим виробництвом, формування кадрового резерву на посади керівників сільськогосподарських підприємств; упровадження інноваційного та наукового забезпечення АПК; налагодження зв'язків аграрних вищих навчальних закладів та наукових установ із виробництвом.

Серед соціальних результатів визначено раціональне використання трудових ресурсів, створення додаткових робочих місць і розвиток обслуговуючих підгалузей агропромислового виробництва, формування сучасного кадрового потенціалу АПК, здатного працювати в нових економічних умовах; удосконалення системи організації та оплати праці.

Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 р. [11]. Метою програми визначено забезпечення створення умов для системного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування, формування та ефективного функціонування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу для збільшення обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, зниження матеріало- та енергоємності технологічних процесів, підвищення продуктивності праці, поліпшення соціальних умов машинобудівників і сільськогосподарських товаровиробників.

Щодо економічної ефективності програма повинна забезпечити збільшення обсягів виробництва й реалізації продукції машинобудування для агропромислового комплексу до 2015 р. у 3,5–4 рази; зменшення питомих витрат пального; збільшення обсягу експорту сільськогосподарської техніки до 50% загального обсягу її реалізації; зменшення витрат валютних коштів на закупівлю повнокомплектної імпоротної техніки для агропромислового комплексу не менше ніж у 2–2,5 рази; підвищення рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, її конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках, зменшення втрат; підвищення ефективності використання матеріально-технічних та енергетичних ресурсів; підвищення продуктивності праці в агропромисловому комплексі у 1,5–2 рази.

Соціальний аспект програми передбачав створення приблизно 8 тис нових робочих місць у машинобудуванні для агропромислового комплексу; вдосконалення системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу.

Щодо екологічної ефективності передбачалося зменшення в процесі виробництва сільськогосподарської продукції техногенного навантаження на довкілля; зменшення витрат непоновлювальних енергетичних ресурсів у 2–2,5 рази в результаті застосування нової техніки та обладнання [11].

Державна цільова програма сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 р. [12]. Щодо технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах передбачено сприяння підвищенню рівня ефективності господарювання шляхом інформування про новітні досягнення аграрної науки і техніки, впровадження у виробництво сучасних технологій, поширення передового досвіду господарювання, дотримання стандартів якості й безпеки сільськогосподарської продукції; сприяння освоєнню методів виробництва нових видів сільськогосподарської продукції.

Серед очікуваних результатів реалізації програми в економічному сенсі важливе місце належить забезпеченню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, які провадять діяльність у сільській місцевості; збільшення обсягів залучення інвестицій у розвиток сільського господарства і сільської місцевості; створення умов для ефективного впливу аграрної освіти, науки і дорадництва на сільськогосподарське виробництво з метою переходу галузі на інноваційну модель розвитку; у соціальному значенні – створення передумов для розвитку людського потенціалу, розширення сфери зайнятості сільського населення, наближення рівня оплати праці в сільському господарстві до середнього показника в національній економіці та заохочення молоді до роботи й постійного проживання у сільській місцевості.

Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. [13]. Відповідно до зазначеної програми, серед основних шляхів розв'язання проблем в агропромисловому комплексі та забезпечення життєздатності сільського господарства визначено інноваційно-інвестиційне зміцнення матеріально-технічної бази аграрного сектору, впровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій; підвищення ролі аграрної науки й освіти, розвиток дорадництва; удосконалення системи управління в аграрному секторі; збереження демографічного потенціалу та трудових ресурсів аграрного сектору, формування ефективної системи забез-

печення галузі кадрами в результаті підготовки фахівців за цільовим направленням та залучення молодих фахівців для роботи на селі.

Очікуваними результатами виконання програми, що мають велике значення для технологічного оновлення виробництва сільськогосподарських підприємств в економічному аспекті або пов'язані з необхідністю його здійснення, названо: потреба щорічного оновлення технічної бази сільського господарства на 15%, що має велике значення через зв'язок технологічного оновлення виробництва з технічним; збільшення експорту сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів у два рази, що також є непрямим показником зростання якості продукції в результаті технологічного оновлення виробництва; зростання інвестицій в аграрний сектор у два рази, які, відповідно, можуть бути спрямовані на технологічне оновлення виробництва.

Серед соціальних завдань програми визначено заходи щодо забезпечення аграрного сектору кваліфікованою робочою силою, підвищення професійно-кваліфікаційного рівня працівників, зокрема в результаті розвитку системи професійного навчання персоналу підприємств, установ та організацій, що є необхідною умовою реалізації технологічного оновлення виробництва на належному рівні. Соціально-економічне спрямування програми має завдання щодо стимулювання розвитку підприємства в сільському господарстві з метою забезпечення зайнятості сільського населення, що також сприятиме конкуренції між товаровиробниками та спонукатиме їх до пошуку конкурентних переваг, у тому числі за рахунок технологічного оновлення виробництва.

У програмі значну увагу приділено екологічній безпеці сільськогосподарської продукції та формуванню агроекологічного іміджу України. Так, зокрема, передбачається здійснення організаційно-правових та економічних заходів щодо впровадження ресурсощадних, безпечних та екологічно чистих технологій виробництва сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки; формування інформаційного простору для постачання на зовнішній ринок екологічно чистої сільськогосподарської продукції.

В екологічному сенсі завданням програми також є доведення обсягу частки органічної продукції в загальному обсязі валової продукції сільського господарства до 10% й упровадження у практику базових агроекологічних вимог і стандартів відповідно до регламентів ЄС, що, своєю чергою, потребує внесення відповідних коректив у процес технологічного оновлення виробництва [13].

Концепція Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2015 р. [14]. Відповідно до програми, забезпечення стабільного розвитку тваринництва, окрім фінансових, матеріально-технічних, управлінських ресурсів, потребує залучення науково-технічного потенціалу, технічної і технологічної модернізації виробництва. Вирішення існуючих проблем можливе, зокрема, й за рахунок використання ефективних енерго- і ресурсозберігаючих технологій (виробництво біогазу з відходів тваринництва, ефективне використання електричної енергії тощо) під час виробництва продукції тваринного походження, підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців із питань тваринництва.

Реалізація програми в економічному аспекті ефективності покликана сприяти забезпеченню валового виробництва продукції тваринного походження; збільшенню обсягу експорту продукції тваринного походження, зменшенню енергоємності виробництва продукції тваринного походження; забезпеченню безпечності й якості продукції, беззбитковості її виробництва.

Соціальний напрям реалізації програми передбачав підвищення рівня зайнятості сільського населення та доходів вітчизняних виробників продукції тваринного походження й забезпечення показників продовольчої безпеки держави.

Серед завдань програми – запровадження екологічно безпечних технологічних процесів виробництва продукції тваринництва.

Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 р. [15]. Серед причин виникнення проблем в аграрному секторі, що стосуються технологічного оновлення виробництва, у програмі виокремлено:

- недостатній рівень розвитку агротехнологій, який не забезпечує отримання екологічно безпечних та економічно ефективних результатів сільськогосподарської діяльності;
- недосконалість законодавства щодо розвитку органічного сектору сільськогосподарського виробництва;
- високу енерговитратність і залежність сільськогосподарського виробництва від імпортних паливно-енергетичних ресурсів;
- низький рівень забезпечення сільськогосподарською технікою.

Очікуваними позитивними результатами виконання програми в економічному напрямі названо: збільшення обсягів виробництва валової сільськогосподарської продукції всіма категоріями господарств; збільшення обсягу експорту вітчизняної сільськогосподарської продукції на 3–4%.

Технологічний напрям ефективності реалізації програми передбачає створення державного реєстру племінних сільськогосподарських тварин.

Екологічний складник – це заходи щодо зниження забруднення навколишнього природного середовища від надлишку біогенних речовин до рівня, який не завдає шкоди екосистемам і біорізноманіттю, і розширення площі виробництва органічної продукції та сировини, збільшення площі спеціальних сировинних зон.

Висновки і пропозиції. Отже, розвиток аграрного сектору є частиною загальної економічного розвитку держави. Розроблення і реалізація відповідних програм дає змогу здійснювати коротко-, середньо- і довгострокове планування розвитку суб'єктів господарювання АПК. Упродовж аналізованого періоду (2009–2018 рр.) функціонували вісім державних програм, спрямованих на допомогу сільськогосподарським підприємствам у реалізації технологічного оновлення виробництва та їх модернізацію. Однак станом на 2018–2019 рр. діє тільки одна програма, спрямована на розвиток агропромислового комплексу. Усі з перелічених програм зорієнтовані на розвиток аграрного виробництва шляхом запровадження новітніх агротехнологій у практику діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Алейнікова О.В. Переваги і недоліки регіональної системи державної підтримки організацій АПК. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 19. С. 110–114.
2. Конєва І.І. Державна фінансова підтримка підприємств АПК: стан та стратегія розвитку. *Гроші, фінанси кредит*. 2016. Вип. 14. С. 802–807.
3. Сахацький М., Ксьонжик І. Інструменти державної підтримки експортного потенціалу аграрних підприємств України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 2. С. 29–36.
4. Мокрій О.Г. Еволюція розвитку агропромислового комплексу регіону у трансформаційній економіці. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1(40). С. 886–890.
5. Овсієнко А.Н. Місце державної підтримки у розвитку сільського господарства. *Економічний вісник університету*. 2017. № 35/1. С. 53–58.
6. Титаренко Ю.С. Державне регулювання та підтримка аграрно-промислового комплексу України. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2017. № 2(23). С. 32–41.
7. Халатур С.М. Моніторинг державних програм розвитку сільського господарства України. *Агробізнес*. 2017. № 6. С. 3–7.
8. Комплексна програма розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь на період до 2010 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2000 р. № 170. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-2000-%D0%BF> (дата звернення: 18.09.2019).
9. Загальнодержавна програма селекції у тваринництві на період до 2010 року : Закон України від 19 лютого 2004 р. № 1517-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-15> (дата звернення: 18.09.2019).
10. Державна цільова програма формування кадрового потенціалу в сільськогосподарському виробництві на 2005–2009 роки : Наказ Міністерства аграрної політики України від 15.06.2005 № 263. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263555-05> (дата звернення: 03.10.2019).
11. Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 2007 р. № 785. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-2007-%D0%BF> (дата звернення: 03.10.2019).
12. Державна цільова програма сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 927. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2007-%D0%BF> (дата звернення: 03.10.2019).
13. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF> (дата звернення: 18.09.2019).
14. Концепція Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2015 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 р. № 1687-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2009-%D1%80> (дата звернення: 05.10.2019).
15. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1437-2015-%D1%80> (дата звернення: 05.10.2019).

References:

1. Alejnikova O. V. (2011) Perevagi i nedoliki regionalnoyi sistemi derzhavnoyi pidtrimki organizacij APK [Advantages and disadvantages of the regional system of state support of agricultural organizations]. *Investiciji: praktyka ta dosvid*. no. 19. pp. 110–114.
2. Konyeva I.I. (2016) Derzhavna finansova pidtrimka pidpriemstv APK : stan ta strategiya rozvitku [State financial support for agricultural enterprises: status and development strategy]. *Groshi, finansi kredit*. vol.14. pp. 802–807.
3. Sakhaczkiy M., Ksonzhik I. (2016) Instrumenty derzhavnoyi pidtrimki eksportnogo potentsialu agrarnikh pidpriemstv Ukrainy [Instruments of state support of export potential of agricultural enterprises of Ukraine]. *Ekonomichnij chasopis Shkhidnoevropejskogo natsionalnogo universitetu imeni Lesi Ukrayinki*. no. 2. pp. 29–36.
4. Mokrij O.G. (2016) Evolyucziya rozvitku agropromislovogo kompleksu regionu u transformacijnij ekonomiczii [Evolution of the development of the agro-industrial complex of the region in the transformation economy]. *Molodij vchenij*. no. 12 (40). pp. 886–890.
5. Ovsiyenko A.N. (2017) Miszcze derzhavnoyi pidtrimki u rozvitku silskogo gospodarstva [Place of state support in the development of agriculture]. *Ekonomichnij visnik universitetu*. no. 35/1. pp. 53–58.
6. Titarenko Yu.S. (2017) Derzhavne reguluvannya ta pidtrimka agrarno-promislovogo kompleksu Ukrainy [State regulation and support of the agro-industrial complex of Ukraine]. *Visnik Shkhidnoevropejskogo universitetu ekonomiki i menedzhmentu*. no. 2 (23). pp. 32–41.
7. Khalatur S. M. (2017) Monitoring derzhavnikh program rozvitku silskogo gospodarstva Ukrainy [Monitoring of state agricultural development programs of Ukraine]. *Agrosvit*. no. 6. pp. 3–7.
8. Kompleksna programa rozvitku melioracziyi zemel i polipshennya ekologichnogo stanu zroshuvanikh ta osushenikh ugid' na period do 2010 roku [Comprehensive program for the development of land reclamation and improvement of the ecological status of irrigated and drained lands for the period up to 2010 (2000, November 16)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-2000-%D0%BF> (accessed 18 September 2019).
9. Zagalnoderzhavna programa selekczii u tvarinnicztvi na period do 2010 roku [National program for breeding livestock for the period up to 2010 (2004, February 19)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-15> (accessed 18 September 2019).
10. Derzhavna czilova programa formuvannya kadrovogo potentsialu v silskogospodarskomu virobnicztvi na 2005–2009 roki [State Targeted Program for Forming Human Resources in Agricultural Production for 2005-2009 (2005, June 15)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0263555-05> (accessed 3 October 2019).
11. Derzhavna czilova programa realizacziyi tekhnichnoyi politiki v agropromislovomu kompleksi na period do 2011 roku [State target program for the implementation of technical policy in the agro-industrial complex for the period up to 2011 (2007, May 30)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-2007-%D0%BF> (accessed 3 October 2019).
12. Derzhavna czilova programa silskogospodarskoji doradchoji diyalnosti na period do 2009 roku [State targeted program of agricultural advisory activity for the period up to 2009 (2007, July 11)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2007-%D0%BF> (accessed 3 October 2019).
13. Derzhavna czilova programa rozvitku ukrayinskogo sela na period do 2015 roku [State target program for the development of the Ukrainian village for the period up to 2015 (2007, September 19)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF> (accessed 18 September 2019).
14. Konczepczija Derzhavnoyi czilovoyi ekonomichnoyi programi rozvitku tvarinnicztva na period do 2015 roku [Concept of the State Target Economic Program for Livestock Development for the period up to 2015 (2009, December 23)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2009-%D1%80> (accessed 5 October 2019).
15. Konczepczija Derzhavnoyi czilovoyi programi rozvitku agrarnogo sektoru ekonomiki na period do 2022 roku [The Concept of the State Target Program for the Development of the Agricultural Sector for the Period until 2022 (2015, December 30)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1437-2015-%D1%80> (accessed 5 October 2019).

Сас Л. С.**Матковский П. Е.**ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет
имени Василия Стефаника»**ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ
ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБНОВЛЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВА И МОДЕРНИЗАЦИИ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ****Резюме**

Обоснована роль государственной программной поддержки развития агропромышленного комплекса в технологическом обновлении производства и модернизации деятельности сельскохозяйственных предприятий. Доказано, что государственная программная поддержка развития агропромышленного комплекса в целом, инновационной деятельности и технологического обновления производства имеет большое значение, в частности в условиях ограниченности финансовых ресурсов сельскохозяйственных предприятий. Установлено, что основные принципы и направления осуществления государственной финансовой поддержки технологического обновления производства в сельскохозяйственных предприятиях определены в государственных целевых программах развития агропромышленного комплекса. На основе рассмотрения государственных программ, направленных на обеспечение технологического обновления производства и модернизацию деятельности сельскохозяйственных предприятий, выделена ожидаемая эффективность их внедрения в экономическом, социальном, экологическом, технологическом аспектах.

Ключевые слова: технологическое обновление производства, модернизация, сельскохозяйственные предприятия, государственные программы, развитие, эффективность.

Sas Liudmyla
Matkovskiy Petro

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

STATE SOFTWARE OF TECHNOLOGICAL UPDATING OF PRODUCTION AND MODERNIZATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISE ACTIVITIES

Summary

The role of the state program support for the development of agro-industrial complex on technological updating of production and modernization of activity of agricultural enterprises is substantiated. It is proved that the state program support for the development of the agro-industrial complex as a whole and innovative activity and technological renewal of production are very important, in particular in the conditions of limited financial resources of agricultural enterprises. It is established that the basic principles and directions of the state financial support for technological modernization of production in agricultural enterprises are defined in the state target programs for the development of the agro-industrial complex. The elaboration and implementation of these programs enable short-, medium- and long-term planning of the development of agribusiness entities. It was determined that in the agro-industrial complex during the period of 2009-2018, there were the following state programs aimed at ensuring technological upgrading of production in its various aspects: Comprehensive program for development of land reclamation and improvement of ecological status of irrigated and drained lands for the period up to 2010; National program of animal breeding for the period up to 2010; State Target Program of formation of personnel potential in agricultural production for 2005-2009; State Target Program for the implementation of technical policy in the agro-industrial complex for the period up to 2011; State Target Program of agricultural advisory activity for the period up to 2009; State Target Program of development of the Ukrainian village for the period up to 2015; Concept of the State Target Economic Program for Livestock Development for the period up to 2015; Concept of the State Target Program for the Development of the Agricultural Sector for the Period until 2022. All of the above programs are focused on the development of agricultural production through the introduction of the latest agro-technologies in the practice of agricultural enterprises. Based on consideration of the above state programs, the expected effectiveness of their implementation in economic, social, environmental, technological aspects is highlighted.

Keywords: technological modernization of production, modernization, agricultural enterprises, government programs, development, efficiency.

УДК 658.012.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-79-12>

Судакова О. І.
Формалюк В. Д.
Черевко В. О.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено методологічні аспекти організації ефективної інформаційної безпеки підприємства. Виділено, що детермінантою інформаційної безпеки є положення про захищеність процесів зміни властивостей інформації, а також процесів, пов'язаних із різними формами її обробки. Наведено властивості інформації, які в першу чергу визначають рівень її захищеності, визначаються суб'єктами, що провадять цю інформацію, а також виробленими ними інформаційними продуктами і послугами. Розроблено поняття інформаційного простору, інформаційних (внутрішніх і зовнішніх) полів підприємства, схеми взаємодії, у яких визначено суб'єкти взаємодії, їхні структури й елементи, що піддаються дії загроз, що формують категоріальний базис інформаційної безпеки підприємства. Це дає змогу сформулювати єдиний понятійний апарат для його включення в систему визначень економічної безпеки підприємства у цілому.
Ключові слова: інформація, безпека, інформаційний продукт, інформаційна послуга, інформаційна інфраструктура, інформаційний простір економічного об'єкта, підприємство.

Постановка проблеми. В Україні проблема інформаційної безпеки набула особливої значущості, особливо в умовах широкого застосування автоматизованих інформаційних систем, заснованих на використанні комп'ютерних і телекомунікаційних засобах. У зв'язку із цим в Україні розробляється широкий спектр напрямів, пов'язаних зі стратегічними та оперативними завданнями у сфері інформатизації суспільства. Запобігання негативному впливу комплексу зовнішніх і внутрішніх загроз можливе шляхом забезпечення своєчасної реакції на них і створення умов для безпечного розвитку підприємства через ефективне управління

економічною безпекою. Це зумовлює системний характер впливу на інформаційну безпеку великої сукупності різних обставини, які мають до того ж різну фізичну природу, переслідують різні цілі і викликають різні наслідки, призводять до необхідності комплексного підходу до вирішення даної проблеми. Задоволення цих вимог можливе на основі інформаційної безпеки у контексті чинників забезпечення стратегії розвитку підприємства за рахунок упровадження її до механізму управління безпекою підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні в науковій літературі значна увага приділяється питанню дослідження методологічних, сутнісних